

(De)globalizacija svetske ekonomije Zašto sa privredom u većini zemalja nešto ozbiljno nije u redu

Rajko Tomaš, Redovni član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske

Ekonomisti godinama ne mogu da predvide buduća kretanja, što je osnova za vođenje ekonomske politike. Nisu predvideli ni finansijsku krizu, ni da će mere štednje povećati javni dug. Između ostalog, baš te i druge protivrečnosti analiziraju autori knjige Miroslav N. Jovanović i Danijela Z. Despotović

Ekonomska literatura na srpskom jeziku obogaćena je krajem prošle godine knjigom *(De)globalizacija svetske ekonomije* koja, po sadržaju i dubini akademske obrade aktuelnih problema globalizacije i deglobalizacije, već dugo nedostaje, a izdavač je Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu. Njeni autori Miroslav N. Jovanović i Danijela Z. Despotović poznati su naučnoj i stručnoj javnosti po nizu zapaženih radova u oblasti međunarodne ekonomije, ekonomskih integracija i globalizacije.

Jedan od autora, profesor dr Miroslav N. Jovanović pripada redu uglednih srpskih ekonomista i intelektualaca koji vrši javni uticaj, pre svega, preko publikovanih radova kod uglednih izdavača i pohranjenih u respektabilnim bazama naučnih radova. Stvaralaštvo profesora Jovanovića nastajalo je u vremenu najintenzivnije globalizacije u svetu. Drugi autor, profesorka dr Danijela Z. Despotović, sa zavidnom karijerom univerzitetskog profesora, spada u red najboljih poznavalaca procesa i institucija kroz koje se odvija globalizacija. Njeni radovi prikazuju efekte globalizacije, ali, istovremeno, identifikuju i uzročnike i motivaciju ka deglobalizaciji. Knjiga o kojoj je reč dala je priliku autorima da stečena iskustva u dugogodišnjem istraživačkom radu primene u analizi niza protivrečnosti u procesu ekonomskih integracija i globalizacije.

Naslovna strana i autori knjige *(De)globalizacija svetske ekonomije* Danijela Z. Despotović i Miroslav N. Jovanović

Šta bi na sve rekao Milton Fridman

Događaji u svetskoj [ekonomiji](#), iz ne tako davne prošlosti, autorima su u otkrivenoj formi ponudili predmet istraživanja knjige. Milton Fridman je pre više od sedam decenija (*The Methodology of*

Positive Economics, 1953) utvrdio da je predviđanje smisao bavljenja ekonomskom naukom. Autori (*De*)globalizacije svetske ekonomije uočavaju da poslednjih godina ekonomisti nisu u stanju da izvrše pouzdana predviđanja za potrebe vođenja ekonomske politike, što im govori da sa ekonomijom u poslednje vreme nešto ozbiljno nije u redu.

Neoliberalni globalisti, opijeni efektima globalnog tržišta, pretvorili su neoliberalizam u ideologiju po kojoj su i beda i izobilje prirodne posledice sposobnosti na globalnom tržištu, dok autori knjige izražavaju sumnju u efikasnost konačnog ishoda tog procesa

Na to ukazuje globalna finansijska kriza iz 2008, čiji nastanak, strukturu i razmere nisu mogli predvideti mnogobrojni makroekonomski modeli. Zatim, mere štednje koje su preporučivane za smanjenje dugova u toku krize dovele su do povećanja dugova. Takođe, britansko napuštanje [EU](#) nije završilo slomom britanske ekonomije, kao što ni međunarodne [sankcije](#) protiv [Rusije](#) nisu uništile rusku ekonomiju, nego, naprotiv, motivisale Rusiju da je ojača.

Na drugoj strani, robotizacija, gig ekonomija i veštačka inteligencija unose sve više teško predvidivih parametara u funkcionisanje tržišta rada i predviđanje zaposlenosti i [cene](#) rada. Poremećaji u funkcionisanju globalne ekonomije stvorile su autorima široku osnovu za analizu literature i tendencija u modernoj ekonomiji, te zauzimanje vlastitog stava o uočenim pojavama.

(Ne)očekivane posledice globalizacije, sankcija i oslanjanja na strane investicije

Knjiga napisana na 428 stranica, sa bogatim pregledom literature od 539 odrednica, sastoji se iz tri dela. Prvi deo posvećen je razmatranju globalizacije kao društvene pojave i teorijskim refleksijama njene pojave. Kroz analizu izloženu u ovom delu, autori definišu i izlažu kritičkom preispitivanju globalno poslovno okruženje i institucije.

Drugi deo knjige se bavi stranim direktnim investicijama, dilemama oko njihove efikasnosti i mobilnošću kompanija. Reč je o instrumentima ostvarivanja globalizacije. Kao i u prethodnom delu, autori pažljivo analiziraju namenu investicija, očekivanu efikasnost i globalne promene, te ukazuju na ozbiljna odstupanja od neoklasičnih teorijskih postavki i ideologije neoliberalne globalizacije.

Treći deo knjige posvećen je ekonomskim sankcijama kao merama koje Zapad primenjuje prema zemljama koje, vodeći se vlastitim interesima, narušavaju globalističke interese ili daju „loš“ primer koji bi ih mogao ugroziti. Svaki deo knjige sadrži zaključna razmatranja.

Milton Fridman Foto: Charles Osgood / Zuma Press / Profimedia

Autori nastoje da budu objektivni analitičari globalnih kretanja u svetskoj ekonomiji, ali i problema sa kojima se u tim kretanjima susreću zemlje koje zaobilaze pozitivni efekti globalizacije. Iz njihovih analiza i kritičkih stavova jasno je da su uočili da su neoliberalni globalisti, opijeni efektima globalnog tržišta, pretvorili neoliberalizam u ideologiju po kojoj su i beda i izobilje prirodne posledice sposobnosti na globalnom tržištu, te, kao takvi, po definiciji su pravedni.

Autori se, međutim, ne poistovećuju sa takvim stavovima i skreću pažnju na niz protivrečnosti u procesu ekonomskih integracija i globalizacije i izražavaju sumnju u efikasnost konačnog ishoda procesa. Opšta obeležja ove knjige su: objektivnost pristupa, duboka analitičnost, rasvetljavanje protivrečnosti, nuđenje racionalnih ishoda iz protivrečnih situacija, argumentovanost stavova, akademska korektnost u pisanju i citiranju literature. Tome treba dodati lagan, čitljiv stil pisanja, gotovo literarni, koji će svakako biti prihvatljiv velikom broju čitalaca, uključujući i one koji nemaju zavidno ekonomsko obrazovanje.

Većina principa globalizacije u određenim okolnostima počinju delovati u pravcu deglobalizacije. Uostalom, u uslovima ekonomske nejednakosti, slobodno tržište ne uspostavlja jednakost, nego je često uvećava i tako podstiče deglobalizaciju

Delo po sadržaju i nivou akademske obrade predmeta analize predstavlja naučnu monografiju. Naučni doprinos ove monografije ogleda se u sistematičnom pregledu faktora koji utiču na zaustavljanje globalizacije i pokretanje procesa deglobalizacije. Autori su pokazali, koristeći adekvatnu literaturu, da većina principa globalizacije u određenim okolnostima počinju delovati u pravcu deglobalizacije. Uzrok tome je činjenica da, u uslovima ekonomske nejednakosti, slobodno tržište ne uspostavlja jednakost, nego, često, multiplikuje nejednakost, podstičući deglobalizaciju. Knjiga će biti korisna svima onima koji žele da spoznaju granice globalizacije, te da se upoznaju sa osnovnim tendencijama deglobalizacije, njenim pojavnim oblicima, promenama u funkcionisanju tržišta i implikacijama po geostrateške i geopolitičke interese. Takođe, bogat izbor korišćene literature biće vrlo koristan vodič za one čitaoce koji žele detaljnije istraživati pojedina područja kojima se autori bave u ovoj knjizi.

<https://radar.nova.rs/ekonomija/deglobalizacija-svetske-ekonomije/>